

אדם אינו פונה ישר לרחוב, אלא חדר לפניו מחדר, כך בית הכנסת לא יהיה פתוח לרשות הרבים. אלא נכנס ראשית כל לעזרה ומן העזרה נכנס לבית הכנסת. וגם אם בית הכנסת בנוי על הרחוב, יכנס שיעור כאילו היה כאן חדר, בכדי שיתנתק מן הרחוב שלא יהיה פונה אליו.

וכמו כן ניתוק המכשירים הניידים, מלבד הצלילים הבוקעים ומפריעים למתפללים, יש בו גם ענין של שייכות עם העולם שבחוץ, ואם רוצה האדם להפיק מבית הכנסת את מירב התועלת הרוחנית, צריך הוא להתנתק מן העולם על ידי ניתוק המכשיר.

ענין המניח ספר תורה פתוח ויוצא

א בגמ' מבואר שבין גברא לגברא מותר, ובין פסוק לפסוק ספק. וצריך להבין מהו יסוד הנידון בזה.

ב עוד צריך להבין, מדוע נקרא עוזב ה' משום שיוצא, הרי פעמים רבות צריך לצאת משום איזה צורך דחוף, כגון שנצרך לנקביו, ולמה יחשב כעוזב ה', הרי יוצא לרגע קט וחוזר.

ג עוד צריך להבין מדוע רב ששת היה מסב את פניו לגרוס, הרי להפנות את הגב לכאורה הוא בזיון גדול יותר. ואם לא רצה לשמוע את קריאת התורה מדוע לא יצא קצת קודם למנוע את ביזיון התורה.

ד דנו האחרונים אם רוצה להיכנס לבית הכנסת לקרוא למישהו אם צריך להקפיד על זה.

ביאור הענין

והנה אם יוצא קודם קריאת התורה, אין זה שייך לעוזבי ה', וכאן משמע שרק אם מניח ספר תורה פתוח.

ויש להוכיח מזה שאין איסור היציאה משום **ביטול מצוות** הקריאה, אלא שכאשר ספר התורה פתוח יש בזה השראת השכינה, ושעת קריאת התורה הרי היא כמעמד הר סיני לכמה דברים. ומי שיוצא בשעה זו הרי הוא כעוזב את השכינה. וכאשר ספר התורה פתוח, הוא הזמן שבו שורה השכינה.

ובין גברא לגברא נראה שאם אינו פתוח, כגון שכיסו את הספר, פשיטא שמתור לצאת, ואין בזה שום נידון, אלא התחדש שאפילו כשספר התורה פתוח, אך בין גברא לגברא אינו נחשב זמן קריאה.

וכעת יבואר הספק בין פסוקא לפסוקא, שמצד אחד בין פסוק לפסוק אינו **זמן קריאה**, שהרי כעת עוסק בתרגום. אך מאידך התרגום הוא עסק של קריאה, וספר התורה פתוח בכדי לקרוא את הפסוק הבא, מה שאין כן בין גברא לגברא ספר התורה פתוח במקרה.

ובאחרונים דנו, האם אסור לצאת משעת הברכות של הקריאה לפניה ולאחריה. ומסתבר לומר שמשעת הברכות מתחיל הענין של הקריאה. ולפי זה אם נמצא בעזרת הנשים, ואינו נמצא במקום הספר, אף שיוצא ידי קריאת התורה, אין ביציאתו משם עזיבה של הספר הפתוח.

רב ששת מהדר אפיה וגריס

ולפ"ז יובנו מעשיו של רב ששת שאף שלא רצה לשמוע קריאת התורה מכמה טעמים שנתבארו בראשונים. [או שכבר קרא, או שהיה סומא, או שנחשב תורתו אומנות] הסיבה ששהה שם הוא להורות שאף הוא רוצה להיות במעמד השראת השכינה, אלא שהסב את פניו שלא להפריע, ואף הוא רצה לינוק מן המעמד, אך לא מעצם הקריאה אלא מקדושת המעמד.

לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא

יש לעיין האם מה שיתפלל במקום שלומד הינו במקום שהוא עצמו לומד, או במקום שאחרים לומדים. ונראה להוכיח מבפשטות לשון הגמ' אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה, הינו מקום שמייוחד ללימוד ההלכה, מאשר מקום שמיועד ליעקב הינו בית הכנסת שבו נמצאים כל שכבות הציבור. ואם כן

אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים - חיוב או ענין

יש לדון האם להתפלל בשעה שהציבור מתפללים הוא חיוב כמו להתפלל במנין למי שיכול, או שמא הוא עצה טובה שכך תתקבל תפילתו. עוד צריך להבין, הרי בכל רגע יש תפילות בהרבה מקומות וכי בכל רגע יש דין של עת רצון.

ונראה שזנה נחלקו התיורצים בגמ'. שבתירוץ הראשון נאמר ואני תפילתי לך ה' עת רצון, הינו שיש דין להתפלל בעת רצון, גם מי שאינו יכול להתפלל במנין. ואידך סבר שהוא ענין גדול אך אין זה חיוב, שנאמר כה אמר ה' בעת רצון עניתך, אך אין זה דין בחיוב התפילה.

ואידך אמר הן קל כביר ולא ימאס, שאין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים. וצריך עיון, הרי לא נזכר בפסוק כלל שיש לו שייכות עם תפילת הציבור. אלא שאין הבטחה שיענה, אלא לא ימאס תפילתן של רבים.

ואני תפילתי לך ה' עת רצון

יש לעיין מהו הפירוש עת רצון. וכי יש עת שה' רוצה משהו וכי יש איזו שעה ביום שאין בו רצון.

ונראה עפ"י מה שביארנו בדף ז. שהקב"ה מתפלל יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי וכו' והינו שרצונו העיקרי של הקב"ה הוא להיטיב, אלא שאין ברירה וצריך לנהל את העולם גם במידת הדין, שגם למידת הדין יש צורך בקריאה, שבלעדיה היה ויתור על הכל, והבריאה לא היתה מגיעה לתכליתה.

וישנם זמנים שבהם מתעורר הרצון העיקרי, ודוחה כביכול את כל מידות הדין והחשבונות האחרים. ואיזו עת רצון, בשעה שהציבור מתפללים, כשיש ציבור שאומרים להקב"ה בריותיך אנחנו, ומודים לשמו, ומהללים אותך, זהו זמן שכביכול אין צורך עוד במידת הדין, והתפילות מתקבלות בלא מפריעים.

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא וכו'

צריך עיון, וכי רק על דברים אלו צריך להתפלל, אין דבר בעולם שלא מתפללים עליו. וכן למה רק חסידים.

ונראה שזה ודאי שצריך להתפלל על בני חיי ומזוני, ועל כל העניינים הרוחניים והצלחיים במלחמת היצר. אך בדברים אלו יש שנמנו כאן התפילה היא לא רק להצליח אלא **למצוא** כשאדם מתפלל להצליח בלימודו, או בעסקו, תפילתו היא שהעניינים ילכו למישרים, ויזרמו על מי מנוחות. אך דברים אלו המנויים כאן הם תפילה להצליח בלא דרך הטבע אלא בגדר מציאה. ומי שאינו חסיד אינו מתפלל על דברים אלה, כפי שנבאר.

א אשה - אף שאין זה קשה כל כך למצוא אשה, אך אשה הראויה לו, שיתעלה על ידה במעלות התורה והקדושה, זה בגדר מציאה. ומי שאינו חסיד אינו רואה צורך להתפלל על זה, שלעולם ימצא אשה כל שהי כמנהג העולם.

ב תורה - אף שלימוד התורה יש בו מסלול לימוד טבעי, יש בו גם בחינה של למעלה מדרך הטבע כח רוחני להתקדש ולהתעלות, ודבר זה הוא מציאה. שמרוב יגיעתו ימצא את הקב"ה ומביא את הפסוק כי מוצאי מצא חיים. ומי שאינו חסיד לא יתפלל על מציאת ה', אלא רק להצליח בלימודו.

ג מיתה - פשוט שהוא דבר שמוצא אותו. ואף שכל אדם רוצה מיתה נוחה, אך מי שאינו חסיד אינו רואה את המיתה מול עיניו להתפלל על זה...

ד קבורה - להיקבר במקום ראוי ליד צדיק, מי שאינו חסיד לא מוטרד מן הענין הזה...

ה בית הכסא - החסיד מוטרד מן האפשרות שרוצה ללמוד ואינו יכול משום טרדת נקביו.

יכנס שיעור שני פתחים

במחבר הביא כמה פירושים על ענין זה של שני פתחים אם הוא שלא יהיה כמשוי, או בשביל שיוכל להתרכז ולא יביט בכל מה שנעשה בחוץ. ונראה לפרש, שכשם שחדר משכבו של

עיון בפוסקים שדנו בזה עיין ערוך השלחן על אתר, אך הדברים לא מוכרעים כל כך. וצ"ע.

אדרבה בית מדרש שלומדים בו בלהט ושמחה, ודאי עדיף ממקום קטן שבו הוא עצמו לומד. כך לכאורה היה נראה וצריך

ברכות ה"ב

השייכות שלו ליום זה, דהיינו לא שתהיה לו כפרה על ידי העינוי, אלא דרך העינוי הגוף חש את עיצומו של יום. ועל ידי זה נשאב הגוף אל עיצומו של יום.

ומי שרואה בעברותיו משא ככד מאוד – וזו דרגה גדולה – עד כדי שחוגג את יום כפור בסעודה ושמחה ביום שלפניו, הרי הוא משתייך לכפרת העברות לא רק באופן של ביטול שזו דרגה נמוכה, אלא באופן של שמחה, שחש צורך עז לבטא את שמחתו במאכל ומשתה.

לפי זה יתיישב הכל, שבאמת כאילו תשיעי ועשירי הינו כאילו שישנם שני ימי כפור, שני ימי התעלות בשני המישורים.

ביטול הגוף והעלאת הגוף. אך מי שאוכל בערב יום הכפורים לשם אכילה, לא יזכה לכפרה זו, ורק מי שחוגג את היום משום שמחתו העצומה, הוא זה שיזכה לשני ימי כיפור. ומדויק היטב, כל האוכל ושותה. אכילה ושותה יום של שמחה, שאוכל בשר ושותה יין.

היזהרו בזמן ששכח תלמודו מחמת אונס

פשיטא שיש לכבדו, וכי משום שכח תלמודו בטל כבודו? וכי לא ישוב עוד במזרח? והנה מצינו כמה דינים שעניינם "כבוד התורה", כגון לקום בפני תלמיד חכם, או שכבוד התורה מטרתו הוא בכדי שאנו נקבל השפעה ממנה. וכבוד תלמידי חכמים הוא, שעל ידי הכבוד שנוהגים בהם יישמעו דבריהם ויתקבלו. אמנם בזמן ששכח תלמודו לכאורה אין כבר את התועלת הזו. וכמובן שלא יגרמו לו חלישות הדעת, אך עד כמה שאינו מבין מה נעשה עמו, לכאורה אין ענין לכבדו.

קמ"ל שאינו כן, שכבוד התורה אינו דוקא כאשר אפשר ללמוד מן התורה, אלא משום שעל ידי הכבוד נוכל לינוק קדושה ממנה.

והנה הנחת לוחות שניות בארון היתה משום שמירה, אך שברי הלוחות הראשונות לא הונחו לשם שמירה אלא לשם כבוד. ועל כרחק שאין זה משום שילמדו מהם, אלא בכדי לינוק מהם קדושה. ומכאן למדנו שהמכבד את התורה זוכה לקבל הרגש בקדושתה. ושברי לוחות לא רק שלא נהגו בהם מנהג בזיון, אלא נהגו בהם כבוד גדול.

ובזה נלמד שהמכבד זקן ששכח תלמודו, יזכה לטעום מקדושת התורה, שהתורה איננה רק ספר חוקים ומשפטים, אלא מקור קדושה בעולם והמכבד את התורה מאפשר לינוק ממנה את קדושת וכמו כן המכבד את לומדיה.

לא תגנו בלא קריאת שמע

צריך ביאור מדוע מכונה מי שישן בלא קריאת שמע כישן על מיטת ארמית. היה צריך לומר שהוא ישן כארמי. ועוד מדוע דיבר באופן כזה, הרי אם רצה לחזק את הענין של קריאת שמע שעל המיטה היה יכול לומר שהוא דבר גדול וחשוב, ולמה הוצרך לחזק את הענין עם הכרזה שהוא כמו מיטת ארמית.

ונראה שהלא דבר הוא כיצד כלל בדבריו שלושה דברים שונים בתכלית. **ישיבה** על מיטת ארמית שהיא גיורת, ישיבה על מיטת ארמית גויה, וקריאת שמע. נראה לומר שבה למדנו יסוד גדול **שזמן השינה הוא זמן של דבקות עם הבורא יתברך**, וכל דבר שיש לו שייכות עם הגוי יש להרחיק ממנו בשעת השינה. ולכן יש להרחיק מלישון על מיטת גויה ממש. ולא רק גויה אלא אפילו מי שהיתה פעם גויה, החיבור של יהודי עם גיורת גורם לו לירידה, ולכן אין הדבר ראוי.

ולא זו בלבד, אלא יש מציאות של שינה על מיטת ארמית. כלומר שעצם השינה היא שינה על מיטת גויה. אך הצד השווה שבכולם הוא ענין של שינה. ובזה יובן מדוע נקט ענין של ארמית, שאין זה רק ענין של הלכה, אלא דבקות בשעת השינה.

לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום – מהו גדר החיוב

צריך להבין בענין שנים מקרא מהי הנחת היסוד שצריך לקרוא שנים מקרא, שכל מה שתקנו הוא להשלים עם הציבור. ועוד צריך להבין מהו ענין שנים מקרא ואחד תרגום, מהי התועלת בקריאה זו. ונראה לומר שיש לדייק הלשון, **פרשיותיו**, שזה ברור שיש לקרוא את התורה פעם בשנה. כלומר שיש מצוות קריאה בתורה בכל שנה. ודאי שיש מצווה כללית לקרוא את התורה, **כמבואר ברש"י דף ה. שהתורה נקראת מקרא שיש מצווה לקרוא בתורה**.

ומה שאין קריאת התורה בבית הכנסת מספקת הוא משום שבבית הכנסת אין יכול להתעכב וללמוד, אלא רק לשמוע. ומה שנאמר עם הציבור הוא להשתתף עם הציבור בקריאה זו, שהרי קריאת התורה עניינה קבלת התורה כאילו קיבלה מהר סיני, ולכן צריך שהקבלה תהא בציבור. מבואר כאן בגמ' שהיה פשוט שצריך ללמוד את התורה בכל שנה, וכל הענין הוא לעשות זאת עם הציבור.

ובספר **מגיד מישרים** [ספר שכתב הבית יוסף ובו הוראות שקיבל מן ה"מגיד" שנשלח אליו מן השמים] מזהיר המגיד את הבית יוסף בתוכחת חריפה **"והטוב בעיניך שאתה קורא הפ' שנים מקרא ואחד תרגום בריהטא כחותה על הגחלים לפרוק עול מעליך והלא יש לך לזכור מאמר רשב"א אל תעש תפלתך קבע וכו' אבל צריך לקרות הפרשה בנחת ולהגיש בספקותיה ולתרץ אותם ומה שלא תוכל לתרץ עיין במפרשים**: למדנו מדבריו של המגיד שאין זו מצוות קריאה אלא מצוות לימוד, ויש לשייך את הלימוד לפי סדר הציבור.

ויתכן לומר שהטעם שצריך שנים מקרא ואחד תרגום בכדי שיהיו שלוש קריאות ובנוסף – הקריאה עם בעל הקורא ויחד יש ד' קריאות, שמסירת התורה צריכה להיות עם חזרה ד' פעמים. ולפי זה צריך עיון על מה שמועיל פירוש רש"י במקום תרגום, והרי אין כאן קריאה נוספת של הפסוק. ונראה לומר שכל מה שכתבו הפוסקים שמועיל לקרוא פירוש רש"י הוא שמעייין בפסוק ומסתכל על רש"י שעליו, אך אם קורא רק את הרש"י על הסדר אין זה נחשב קריאה.

ביאור הענין להשלים את הקריאה לפני האכילה

בתוס' מובא הענין לגמור את קריאת השמו"ת לפני האכילה בשבת. והדבר צריך ביאור מה קורה בשעת האכילה, אמנם לדברינו מבואר היטב, שכל ענין קריאת שנים מקרא בסדר הזה הוא להיות עם הציבור, ובשבת הציבור מחולק לשני חלקים, לאלה שעדין מתפללים ושומעים קריאת התורה, והציבור שסיימו וכעת סועדים. וכשהוא בא לסעוד, הרי הוא משייך את עצמו עם הציבור שכבר קראו את התורה, וניגשים לאכול. ומפסיד את מעלת משלים פרשיותיו עם הציבור.

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי – מה הסברא בדבר

כיצד יתכן ששכר תענית שהוא על הקושי והעינוי יקבל האדם על ידי אכילה שאין בה שום קושי. וכי כל מי שהכניס לפה דבר מאכל, יזכה ל"מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי".

עוד יש לעיין שלעולם לא מצינו שתהיה מצווה האמורה באופן כזה נסתר, ומצוות האכילה בערב יום הכפורים ברמז.

עוד צריך להבין, במה שאמרו שלא ישלים אדם פרשיותיו בערב יום הכפורים משום שצריך לאכול ולשתות, וקשה וכי אין זמן בערב יום כפור ללמוד?

ונראה לבאר שהנה מטרת הסעודות בשבת ויום טוב, שעל ידי הנאת הגוף, ירגיש את קדושת היום. והנה יום הכפורים שמהותו להתרומם ולהתנקות מן העברות, הדרך כיצד "לחגוג" את היום הוא על ידי תענית. שבזה הגוף חש את